

خضوع

خضوع از **فضایل اخلاقی** است. از احکام آن در بابهای **صلوات**، **حج و تجارت** سخن گفته‌اند.

فهرست مندرجات

- ۱ - معنی خضوع
- ۲ - تفاوت بین خضوع و خشوع
- ۳ - تفاوت خضوع و خشوع با تواضع
- ۴ - احکام خضوع
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

معنی خضوع

خضوع به معنی **فروتنی** و فرمانبرداری می‌باشد.

تفاوت بین خضوع و خشوع

هرچند سه واژه خضوع، **خشوع** و **تواضع**، در مقابل **تکبر** به معنای فروتنی به کار می‌روند؛ لیکن بین آنها تفاوت‌های ظریفی وجود دارد. برخی، در مقام فرق بین خضوع و خشوع، اولی را به اعضای بدن و دومی را به **قلب** اختصاص داده‌اند.

[۱] المیزان ج ۱، ص ۱۵۲.

برخی، خشوع را اعم از خضوع دانسته و گفته‌اند: قلمرو خضوع **بدن** است؛ لیکن خشوع، علاوه بر بدن، **صدا** (پایین آوردن صدا) و **نگاه** (به پایین نگرستن) را در بر می‌گیرد.

[۲] مجمع البحرین ج ۱، ص ۶۴۹.

[۳] دعائم الاسلام ج ۱، ص ۱۲۶.

برخی دیگر گفته‌اند: **خشوع** بیشتر در پایین آوردن صدا و خضوع در به زیر افکندن سر به کار می‌رود.

[۴] شرح اصول الکافی (مازندرانی) ج ۸، ص ۲۳۷.

تفاوت خضوع و خشوع با تواضع

کاربرد **تواضع** به اعتبار خُلقیات و افعال ظاهر و باطن است و یا تواضع، تن دادن به منزلتی فروتر از **منزلت** استحقاقی است.

[۵] الفروق اللغویة ص ۲۱۵-۲۱۷.

[۶] شرح اصول الکافی (مازندرانی) ج ۱۱، ص ۲۰۶-۲۰۷.

احکام خضوع

خضوع و خشوع در موارد زیر **مستحب** است: هنگام ورود به مسجد،

[۷] جواهر الکلام ج ۴، ص ۱۲۱.

[۸] بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۱.

حرم مکه، مکه، مسجد الحرام،

[۹] مستند الشیعة ج ۱۲، ص ۶۱.

[۱۰] الدروس الشرعیة ج ۱، ص ۳۹۲.

کعبه،

[۱۱] جامع عباسی ج ۱، ص ۱۳۱.

مشاهد مشرفه معصومان علیهم السّلام و هنگام **زیارت** ایشان؛

[۱۲] جواهر الکلام ج ۲۰، ص ۱۰۱.

[۱۳] الحدائق الناضرة ج ۱۷، ص ۴۳۱.

[۱۴] تذکرة الفقهاء ج ۸، ص ۴۴۹.

وقت ورود نمازگزار به مصلاي خود؛ در **نماز**، بویژه در حال **قیام** که با حالت خضوع به محل سجده‌اش نگاه کند،

[۱۵] کشف الغطاء ج ۳، ص ۲۴۲.

- [۱۶] الألفية والنقلية ص ۱۱۰.
- [۱۷] تحرير الأحكام ج ۱، ص ۲۶۱.
- [۱۸] الحدائق الناضرة ج ۸، ص ۸۸.
- هنگام تلاوت قرآن و گفتن ذکر و خواندن دعا؛
- [۱۹] كشف الغطاء ج ۳، ص ۵۱۹.
- هنگام بیرون رفتن به صحرا برای نماز استسقا
- [۲۰] جامع عباسی ص ۷۵..
- و در طواف.
- [۲۱] الدروس الشرعية ج ۱، ص ۴۰۲.

انجام دادن هر عمل منافی با خضوع و خشوع در نماز مکروه است.

[۲۲] توضیح المسائل مراجع ج ۱، ص ۶۳۱، م ۱۱۵۷.

پانویس

۱. ↑ المیزان ج ۱، ص ۱۵۲.
۲. ↑ مجمع البحرين ج ۱، ص ۶۴۹.
۳. ↑ دعائم الاسلام ج ۱، ص ۱۳۶.
۴. ↑ شرح اصول الکافی (مازندرانی) ج ۸، ص ۳۳۷.
۵. ↑ الفروق اللغوية ص ۲۱۵-۲۱۷.
۶. ↑ شرح اصول الکافی (مازندرانی) ج ۱۱، ص ۲۰۶-۲۰۷.
۷. ↑ جواهر الکلام ج ۴، ص ۱۲۱.
۸. ↑ بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۱.
۹. ↑ مستند الشيعة ج ۱۲، ص ۶۱.
۱۰. ↑ الدروس الشرعية ج ۱، ص ۳۹۲.
۱۱. ↑ جامع عباسی ج ۱، ص ۱۳۱.
۱۲. ↑ جواهر الکلام ج ۲۰، ص ۱۰۱.
۱۳. ↑ الحدائق الناضرة ج ۱۷، ص ۴۳۱.
۱۴. ↑ تذكرة الفقهاء ج ۸، ص ۴۴۹.
۱۵. ↑ كشف الغطاء ج ۳، ص ۲۴۲.
۱۶. ↑ الألفية والنقلية ص ۱۱۰.
۱۷. ↑ تحرير الأحكام ج ۱، ص ۲۶۱.
۱۸. ↑ الحدائق الناضرة ج ۸، ص ۸۸.
۱۹. ↑ كشف الغطاء ج ۳، ص ۵۱۹.
۲۰. ↑ جامع عباسی ص ۷۵..
۲۱. ↑ الدروس الشرعية ج ۱، ص ۴۰۲.
۲۲. ↑ توضیح المسائل مراجع ج ۱، ص ۶۳۱، م ۱۱۵۷.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت، ج ۲، ص ۴۶۵-۴۶۶.